

12 Zápor v němčině

12.1 Základní pojmy a pravidla

Záporem (negací) rozumíme jazykové prostředky, kterými se popírá nějaké sdělení nebo jeho část.

Větný zápor popírá větný přísudek, a tím platnost celé výpovědi:

Wir gehen heute Abend **nicht** ins Kino.

Dnes večer **nepůjdeme do kina**.

Vormittags sehe ich **nie** fern.

Dopoledne se **nikdy nedívám na televizi**.

Členský zápor popírá platnost některého z větných členů:

Nicht sein Bruder war es, sondern sein Cousin.

Nebyl to jeho bratr, nýbrž jeho bratranec.

Ich habe **nicht** Sie gemeint, sondern Ihren Nachbarn.

Nemyslel jsem vás, ale vašeho souseda.

Zápor může být vyjádřen buď tzv. záporkami (zápornými částicemi, příslovci, zájmeny, příp. spojkami, např. nicht, kein, nie, niemand apod.), nebo může být stálou součástí slov (tzv. lexikální zápor). V takovém případě neslouží k popření, ale k vyjádření opaku. V němčině má tuto schopnost např. záporná předpona **un-**:

schön (krásný)

unschön (nehezky)

modern (moderní)

unmodern (nemoderní)

Německá věta smí obsahovat jen **jeden zápor**. Tím se podstatně liší od věty české, ve které může být i několik záporů. Samostatným záporem je záporná částice **nein**, která sama o sobě vyjadřuje zápornou reakci na kladnou i zápornou zjišťovací otázku. Následuje-li za nein věta, je nein odděleno čárkou a má platnost samostatné věty:

Sind Sie (nicht) müde?

(Ne)jste unaven?

Nein.

Ne.

Nein, Gott sei dank **nicht**.

Bohudík ne.

Nein, ich bin **nicht** müde.

Ne, nejsem (unaven).

Nein, ich bin es **nicht**.

Ne, nejsem.

Setká-li se ve větě záporka a slovo se záporným významem, záporný význam věty se vyruší.

Das ist **nicht unlogisch**.

Není to nelogické. (tj. to má jistou logiku)

Sie ist mir **nicht unsympathisch**.

Není mi nesympatická. (tj. pocituji k ní jisté sympatie)

Slova se záporným významem se nepovažují za druhý zápor ve větě, ačkoli mohou plnit v podstatě stejnou funkci jako záporky:

Das ist unmodern.

To je nemoderní.

Das ist nicht modern.

To není moderní.

Er enthielt sich des Alkohols.

Zdržel se alkoholu.

Er trank keinen Alkohol.

Nepil alkohol.

12.2 Slova negující německou větu

Charakter záporky mají v němčině tato slova:

■ **nicht** (ne – slovesný zápor)

Ich glaube dir nicht.

Nevěřím ti.

■ **nichts** (nic)

Ich fürchte nichts.

Ničeho se nebojím.

■ **nie / niemals** (nikdy)

Ich habe ihn nie / niemals gesehen.

Nikdy jsem ho neviděl.

■ **niemand** (nikdo)

Niemand weiß es.

Nikdo to neví.

■ **nimmer** (už ne, už nikdy, nikdy víc – hovorově, krajo- vě)

Ich kann das nimmer aushalten.

Už to nemohu vydržet.

Ich will dich nimmer wieder sehen.

Už tě nechci nikdy vidět.

nirgend(wo)her (odnikud)

Nirgendher kommt eine Antwort.
Odnikud nepřichází odpověď.

nirgend(wo)hin (nikam)

Ich gehe nirgendhin.
Nikam nejdu.

nirgends / nirgendwo (nikde)

Ich habe ihn nirgends / nirgendwo getroffen.
Nikde jsem ho nepotkal.

kein (žádný)

Ich habe keine Lust.
Nemám chuť.

keiner (nikdo – hovorově)

Das weiß keiner.
To nikdo neví.

keinerlei (žádný, nijaký)

Mach dir keinerlei Sorgen.
Nedělej si žádné starosti.

keinerseits (z žádné strany – zřídka)

Keinerseits droht uns Gefahr.
Z žádné strany nám nehrozí nebezpečí.

keinesfalls (v žádném případě)

Ich komme keinesfalls.
V žádné případě nepřijdu.

keineswegs (vůbec ne, naprosto ne)

Er ist keineswegs so dumm, wie er scheint.
Vůbec není tak hloupý, jak vypadá.

keinmal (ani jednou)

Ich habe keinmal gefehlt.
Ani jednou jsem nechyběl.

weder – noch (ani – ani – párová spojka)

Ich habe weder Zeit noch Lust.
Nemám ani čas ani chuť.

Vzhledem k pravidlu o jediném záporu může být ve větě vždy jen jedna z těchto záporů (párovou spojku weder – noch pokládáme ve větě za jeden zápor). Je-li některá ze záporů ve větě obsažena, je tato věta záporná.

Podobně jako zápornky funguje v němčině příslovce **kaum** (*sotva, stěží, skoro ne*). **kaum** sice nepopírá platnost výpovědi v plném rozsahu, ale do značné míry ji zpochybňuje. Je-li ve větě **kaum**, nelze použít jiné zápornky:

Er spricht kaum Deutsch.
Neumí skoro vůbec německy.

Sie kommt kaum allein.
Asi nepřijde sama.

Sie können kaum erwarten, dass ich jetzt gehe.
Sotva můžete očekávat, že teď odejdu.

12.3 Zápornka nicht

Nejčastější zápornkou v němčině je **nicht**, které má stejnou funkci jako záporná předpona **ne-** u českých sloves.

12.3.1 Použití zápornky nicht

Zápornka **nicht** popírá platnost celé výpovědi nebo platnost jednotlivých větných členů.

Větný zápor:

Ich kann nicht tanzen.
Neumím tančit.

Diese Schlangen sind nicht gefährlich.
Tito hadi nejsou nebezpeční.

Členský zápor:

Nicht überall lebt es sich gut.
Ne všude se žije dobře. / Všude se nežije dobře.

Ich will nicht den grünen Pullover, sondern den roten.
Nechci ten zelený svetr, ale ten červený.

Ve vztahu k podstatným jménům se zápornka **nicht** především používá:

ve větách, kde je podstatné jméno blíže určeno členem určitým, ukazovacím zájmenem apod.

Ich kenne den Sänger nicht.
Toho zpěváka neznám.

Solches Auto kaufe ich nicht.
Takové auto si nekoupím.

Er spricht nicht die Wahrheit.
Nemluví pravdu.

ve větách obsahujících různá spojení slovesa s podstatným jménem bez členu, pokud podstatné jméno nechápeme jako předmět, nýbrž jako součást větného přísudku

Ich spiele nicht Karten / Fußball / Klavier.
Nehraju karty / fotbal / na klavír.

Ich tanze nicht Walzer.

Netančím valčík.

Ich rauche nicht Pfeife.

Nekouřím dýmku.

Ich fahre nicht Motorrad.

Nejezdím na motorce.

- ve větách obsahujících jména měst a zemí

Ich bin nicht in Prag geboren.

Nenarodil jsem se v Praze.

Sie lebt nicht in Polen.

Nežije v Polsku.

- ve větách obsahujících profesní názvy ve spojení s als

Sie arbeitet nicht als Fotomodell.

Nepracuje jako fotomodelka.

- ve větách obsahujících profesní názvy ve spojení se sein

Er ist nicht Polizist.

Není policistou.

V těchto větách je možno použít i kein:

Er ist kein Polizist.

- ve větách obsahujících podstatné jméno s neurčitým členem v předložkové vazbě

Sie arbeitet nicht in einer ausländischen Firma.

Nepracuje u zahraniční firmy.

12.3.2 Postavení zápornky nicht ve větě

Vyjadřuje-li nicht větný zápor, stojí buď na samém konci věty nebo těsně před závěrem přísudkového rámce (tj. před neurčitým slovesným tvarem, odlučitelnou předponou nebo jmennou částí přísudku, např. přídavným jménem):

Er spielt heute ganz bestimmt **nicht**.

Er kann heute wegen Krankheit leider **nicht** kommen.

Wir haben den Schlüssel noch **nicht** gefunden.

Der Kurs findet heute ausnahmsweise **nicht** statt.

Die Lösung ist meines Erachtens **nicht** richtig.

Warum spielst du bei diesem Wetter lieber **nicht** Schach?

Často stojí zápornka nicht také před předložkovými spojeními s funkcí příslovečného určení místa:

Er ist gestern **nicht** in die Slowakei gefahren.

Wir haben heute **nicht** im Garten gearbeitet.

Ve funkci **větného záporu** stojí zápornka nicht **vždy**:

- až za určitým slovesem

Ich esse **nicht** in der Schulküche.

- až za zvratným zájmenem

Du hast dich **nicht** gewaschen.

- před příslovečným určením způsobu

Der Sänger singt **nicht** sauber.

Ve funkci **členského záporu** stojí nicht obvykle **před** větným členem, jehož platnost popírá:

Es ist **nicht** alles Gold, was glänzt.

Není všechno zlato, co se třpytí.

Er kommt **nicht** jetzt, sondern erst abends.

Nepřijde teď, ale až večer.

Ich will **nicht** dich sprechen, sondern deinen Vater.

Nechci mluvit s tebou, nýbrž s tvým otcem.

12.4 Zápornka kein

Kein (žádný) provází jako shodný přívlastek podstatné jméno, které by v obdobné kladné větě mělo neurčitý nebo nulový člen (výjimky viz 12.3.1). V odpovědi na otázku může být použito i samostatně, není-li podstatné jméno provázeno přídavným jménem v přívlastku:

Bestellen Sie **einen** Computer?

Objednáte si počítač?

Nein, ich bestelle **keinen** (Computer).

Ne, neobjednám (si počítač).

Haben Sie **eine** Wohnung?

Máte byt?

Nein, ich habe **keine** (Wohnung).

Ne, nemám (byt).

Brauchen Sie **ein** Zelt?

Potřebujete stan?

Nein, ich brauche **kein** Zelt. Nein, ich brauche **keines** (hov. **keins**).

Ne, nepotřebuji (stan).

Haben Sie **ein** großes Haus?

Máte velký dům?

Nein, ich habe **kein** großes Haus.

Ne, nemám velký dům.

Trinken Sie Cognac?

Pijete koňak?

Nein, ich trinke **keinen** Cognac.

Ne, nepiju koňak.

Essen Sie Spaghetti?

Jíte špagety?

Nein, ich esse **keine** Spaghetti.

Ne, nejím špagety.

Brauchst du Ruhe?

Potřebuješ klid?

Nein, ich brauche **keine** Ruhe.

Ne, nepotřebuji klid.

Je-li ve větě podstatné jméno v důrazném postavení na začátku věty, užívá se zápornka **nicht**:

Trinkst du Cola?

Piješ colu?

Nein, Cola trinke ich **nicht**.

Ne, colu nepiju.

Isst du Schweinefleisch?

Jíš vepřové?

Nein, Schweinefleisch esse ich **nicht**.

Ne, vepřové nejím.

Brauchst du Geld?

Potřebuješ peníze?

Nein, Geld brauche ich **nicht**.

Ne, peníze nepotřebuji.

12.5 Rozdíly mezi němčinou a češtinou

1 Německá věta může mít jen **jeden zápor**, česká věta může mít záporů několik. Při převodu českých vět do němčiny je třeba zvolit jeden zápor a ostatní záporná slova české věty přeložit kladnými německými protějšky.

Záporné nichts	má kladný protějšek etwas (něco)
nie(mals)	je(mals) (někdy, kdy)
niemand	jemand (někdo)
nirgends / nirgendwo	irgendwo (někde)
nirgend(wo)hin	irgendwohin (někam)
nirgend(wo)her	irgendwoher (odněkud)

Příklady:

Nikomu se nic nestalo.

Niemand ist etwas passiert.

Nikdo nic takového nikdy nezažil.

Niemand hat so was je erlebt.

Nikde se nic takového nedostane.

Nirgends ist so was zu bekommen.

2 Záporce **kein** u podstatného jména v neutrální české větě (tzn. není-li zápor zvlášť zdůrazněn) většinou odpovídá prostý slovesný zápor. Často se proto setkáváme s nesprávným užitím **nicht** místo **kein** (pravidla o jeho užívání viz 12.4).

Příklady správného užití **kein**:

Nemám strach.

Ich habe **keine**

Angst.

Nemám bratra.

Ich habe **keinen**

Bruder.

Nepiju kávu.

Ich trinke **keinen**

Kaffee.

Nejím hrách.

Ich esse **keine** Erb-

sen.

Nemám přátele.

Ich habe **keine**

Freunde.

3 Českému **už ne** odpovídá v němčině **nicht mehr** nebo **kein ... mehr**, podle toho, zda je ve větě třeba použít **nicht** nebo **kein**. Obvykle jde o konstatování, že nějaký děj nebo stav již nepokračuje (v příslušné otázce bývá **noch**):

Schläfst du noch?

Spíš ještě?

Nein, ich schlafe **nicht mehr**.

Ne, už nespím.

Hast du noch das Fahrrad?

Máš ještě to kolo?

Nein, ich habe es **nicht mehr**.

Ne, už ho nemám.

Hast du noch Angst?

Máš ještě strach?

Nein, ich habe **keine** Angst **mehr**.

Ne, už nemám strach.

Rauchst du noch Zigarren?

Kouříš ještě doutníky?

Nein, ich rauche **keine** Zigarren **mehr**.

Ne, už nekouřím doutníky.

Totéž platí i pro další zápornky, např. **nichts mehr** (*už nic*), **niemand mehr** (*už nikdo*) apod.

Schon se ve spisovné němčině užívá v záporné větě nejčastěji k posílení příslovce **lange**, **mehr** však ve větě nesmí chybět:

Ich bin ihm **schon** lange **nicht mehr** begegnet.
Už dlouho jsem ho nepotkal.

V hovorové němčině se **schon** často objevuje v záporných větách spolu s **mehr**, je to však obvykle použití chybné.

4 Reakce na **zápornou otázku** může být kladná nebo záporná. Zápornou reakci vyjadřuje **nein** + **záporná věta**, kladnou reakci **doch** + **kladná věta**:

Sind Sie nicht aus Wien?
Nejste z Vídně?

Nein, ich bin **nicht** aus Wien.
Ne, nejsem z Vídně.

Hast du keinen Hunger?
Nemáš hlad?

Nein, ich habe **keinen** Hunger.
Ne, nemám hlad.

Ale!

Doch, ich bin aus Wien.
(Ale) ano, jsem z Vídně.

Doch, ich habe Hunger.
(Ale) ano, mám hlad.

Souhlasným **ja** lze odpovědět jen na otázku kladnou:

Haben Sie Zeit?

Ja, ich habe Zeit.

Cvičení k 12.1 – 12.5

Cvičení 289

Odpovězte na všechny otázky záporně:

1. Sind Sie aus Österreich?
2. Sind Sie Deutscher?
3. Wohnen Sie hier im Ort?
4. Wohnen Sie in einem Hotel?
5. Sind Sie Fotograf?
6. Sind Sie verheiratet?
7. Haben Sie Geschwister?
8. Sprechen Sie Englisch?
9. Beherrschen Sie eine Fremdsprache?
10. Spielen Sie Gitarre?
11. Spielen Sie ein Musikinstrument?
12. Treiben Sie Sport?
13. Trinken Sie gern Bier?
14. Trinken Sie Alkohol?
15. Haben Sie Telefon?

Cvičení 290

Doplňte do vět zápornku **nicht**:

1. Ich habe den Brief gestern bekommen.
2. Er arbeitet in der Schule fleißig.
3. Sie kann mit ihrem Gehalt auskommen.
4. Ich antworte auf Ihre Frage sofort.
5. Die Gruppe ist wie geplant in Dortmund eingetroffen.
6. Ein Besuch im Museum ist in meinem Plan vorgesehen.
7. Sie sind diesmal richtig informiert.
8. Er will in dieser Fabrik langfristig arbeiten.
9. Am Samstag steht er um 6 Uhr auf.

Cvičení 291

Odpovězte na kladné otázky záporně a na záporné kladně:

Sind Sie arbeitslos?

→ Nein, ich bin nicht arbeitslos.

Suchen Sie keine Arbeit?

→ Doch, ich suche Arbeit.

1. Sind Sie nicht Student?
2. Können Sie vormittags arbeiten?
3. Verstehen Sie nicht etwas von Computertechnik?
4. Haben Sie einen eigenen Computer?

5. Möchten Sie nicht für eine ausländische Firma arbeiten?
6. Sprechen Sie Deutsch?
7. Sind Sie an körperliche Arbeit gewöhnt?
8. Haben Sie noch nie in einer Fabrik gearbeitet?
9. Könnten Sie nicht morgen noch mal vorbeikommen?

Cvičení 292

Odpovězte na otázky pozorného spolupacienta záporně:

1. Fühlen Sie sich noch schwach?
2. Leiden Sie noch an Schlaflosigkeit?
3. Nehmen Sie noch Schlaftabletten?
4. Haben Sie noch Durst?
5. Gibt es in der Kanne noch Tee?
6. Brauchen Sie noch das Thermometer?
7. Haben Sie noch Fieber?
8. Erwarteten Sie noch einen Besuch?
9. Bleiben Sie noch lange da?
10. Brauchen Sie noch etwas von der Schwester?
11. Hören Sie mir noch zu?

Cvičení 293

Odpovězte u výslechu na všechny otázky záporně celou větou:

1. Sind Sie Rolf-Dieter Haase?
2. Haben Sie Verwandte im Ausland?
3. Sind Sie Mitglied einer illegalen Organisation?
4. Stehen Sie mit jemandem in Verbindung?
5. Kennen Sie einen gewissen Herrn Karlsson?
6. Haben Sie jemals den Mann auf diesem Foto gesehen?
7. Treffen Sie sich irgendwo mit ihm?
8. Bekommen Sie irgendwoher Informationen?
9. Geben Sie irgendwohin Informationen durch?
10. Verstehen Sie etwas von Schusswaffen?
11. Besitzen Sie einen Revolver oder eine andere Waffe?

Cvičení 294

Přeložte:

- a)
1. Nevíme nic nového.
 2. Nikomu nic nedávej!
 3. Nikde nic nejz!
 4. Nikdo nic nepotřebuje.
 5. Člověk se nikde nedozví nic konkrétního.
 6. Nikdy neříkej nic neslušného!
 7. Nikdo nikam nejde.
 8. Nemáme ani prospekty ani plakáty.
- b)
1. Už jsme se dlouho neviděli.
 2. Už jsem dlouho nebyl nemocen.
 3. Už dlouho jsem nejedl nic tak dobrého.
 4. Už se dlouho neukázal.